Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

Lausunto

04.02.2025

MIG-253271
00.03.00
MIGDno-2024-3013

Eduskunta,
hallintovaliokunta

hav@eduskunta.fi

Hallintovaliokunnan kokous 11.2.2025 klo 12.15 / HE 199/2024 vp

Maahanmuuttoviraston lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (tilapäinen suojelu)

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta osallistua hankkeeseen ja lausua otsikon asiassa. Maahanmuuttovirasto on jo hankkeen aikana saanut mahdollisuuden tuoda esiin näkemyksiään. Maahanmuuttovirasto tuo asiassa esiin vielä kootusti kommenttinsa luonnoksesta hallituksen esitykseksi:

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia siten, että tilapäisen suojelun jatkaminen on mahdollista EU:n oikeus- ja sisäasioiden neuvoston täytäntöönpanopäätöksen mukaisesti. Nämä ulkomaalaislakiin tehtävät tarvittavat muutokset ehdotetaan toteutettavaksi sisällyttämällä luonteeltaan ulkomaalaislain (301/2004) nykyisen väliaikaisen 110 a §:n kanssa samankaltaista, mutta pysyvää sääntelyä ulkomaalaislakiin.

Maahanmuuttovirasto kannattaa tilapäistä suojelua koskevan pysyvämmän sääntelyn sisällyttämistä ulkomaalaislakiin, jotta Ukrainan tilanteeseen voidaan jatkossa vastata entistä sujuvammin. On myös perusteltua varautua muihin tulevaisuuden mahdollisiin tilapäisen suojelun tilanteisiin Ukrainan tilanteesta saatujen kokemusten perusteella.

Tilapäisen suojelun päättyminen kansalliseen harkintavaltaan kuuluvilta väestöryhmiltä (UlkL:n 109 §:n 2 mom.)

Esityksen mukaan 110 §:n 1 momenttiin lisättäisiin oleskelulupien voimassaoloa koskeva lauseke: oleskelulupa on voimassa siihen asti kuin kulloinkin sovellettava 109 §:n 2 momentissa säädetty valtioneuvoston päätös on voimassa. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että 109 §:n 2 momenttia muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin lause, jonka mukaan valtioneuvosto voi muuttaa tilapäistä suojelua saavien väestöryhmää ja ajanjaksoa koskevaa päätöstään, jos tarvetta tilapäiselle suojelulle ei enää ole. Lisäksi ehdotetaan, että lisättäisiin ulkomaalaislain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1364/2022) voimaantulosäännökseen uusi 2 momentti, jonka mukaan lain 110 a §:n nojalla myönnetyt ja jatketut oleskeluluvat jäävät lain voimassaolon päättyessä voimaan siihen asti, kuin ne on myönnetty tai niitä on

PL 10
00086 Maahanmuuttovirasto
puh. 0295 430 431
faksi 0295 411 720

PB 10
00086 Migrationsverket
tfn 0295 430 431
fax 0295 411 720

PO Box 10
FI-00086 Maahanmuuttovirasto
tel. +358 295 430 431
fax +358 295 411 720

jatkettu. Siltä osin kuin tilapäisen suojelun antaminen perustuu tilapäisen suojelun antamisesta Ukrainan tilanteeseen vastaamiseksi annetun valtioneuvoston päätöksen (149/2022) 3 kohtaan, oleskelulupien voimassaolo kuitenkin päättyy 31 päivänä maaliskuuta 2025.

On kannatettavaa, että asiasta säädellään lain tasolla selvästi, jotta oikeustila kansalliseen harkintavaltaan kuuluvan väestöryhmän tilapäisen suojelun saamisen sekä sen perusteella myönnettävän oleskeluluvan osalta on selvä. Kun kyseisen väestöryhmän osalta heidän oleskelulupansa päätetään selvästi lain tasolla, on myös tärkeää, että tuleva valtioneuvoston päätös uuden 109 §:n 2 momentin mukaisesti on oikea-aikainen sekä selvä sen suhteen, mikä väestöryhmä voi jatkossa saada tilapäistä suojelua Suomessa, jottei muodostu ristiriitaa kyseisen väestöryhmän oleskelulupien ja itse tilapäisen suojelun päättymisen välillä.

Maahanmuuttovirasto haluaa vielä korostaa, että asialla ollessa negatiivisia vaikutuksia kyseiseen asiakasryhmään ja sitä kautta asiakastyytyväisyyteen kyseisen ryhmän keskuudessa, on hallituksen esitysluonnoksessakin esiin tuotu tiedottaminen riittävän ajoissa tärkeää sekä niille asiakkaille, joiden lupaa jatketaan että niille, joiden lupa päättyy, jotta heidän oleskelunsa ja asioidensa hoitaminen Suomessa olisi mahdollista hoitaa lain edellyttämällä tavalla ja sujuvasti. Maahanmuuttovirasto onkin aloittanut tiedottamisen kyseisille asiakasryhmille joulukuussa 2024 lähetetyllä asiakaskirjeellä, jossa tuodaan esiin lainsäädäntöhankkeen aikataulua ja siinä ehdotettuja muutoksia sekä niiden vaikutuksia. Lisäksi Maahanmuuttovirasto on julkaissut viime vuoden joulukuussa asiasta myös tiedotteen verkkosivuillaan, jossa kerrotaan edellä mainitut asiat. Kohderyhmälle, jonka oleskeluluvat tilapäisen suojelun perustella olisivat ehdotetusti päättymässä, lähetetään asiasta myös uusi kirje saantitodistuksella, kun muutokset lakiin ovat vahvistuneet.

Tilapäisen suojelun ja poissuljennan perusteella myönnettävien oleskelulupien jatkaminen tilapäisenä (UlkL:n 113 §:n 2 mom.)

Esitysluonnoksessa ehdotetaan myös, että ulkomaalaislain 113 §:n 2 momenttia muutettaisiin siten, että jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen kolmen vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen ei enää koskisi tilanteita, joissa oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle 112 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla eli joka saa tilapäistä suojelua 109 §:n nojalla tai 3 kohdan nojalla eli jonka oleskeluluvan myöntämisen perusteena on 89 §.

Maahanmuuttovirasto huomioi 89 §:n perusteella oleskeluluvan saaneisiin liittyen, että kyseisellä perusteella oleskeluluvan saaneiden määrä on vuosittain melko vähäinen eikä sen nähdä olennaisesti muuttuvan, vaikka ulkomaalaislain (HE 29/2024) muutosten myötä poissuljentaa tullaankin laajentamaan. Tässä esityksessä ehdotetun muutoksen myötä 89 §:n perusteella Suomessa oleskelevien henkilöiden oleskeluluvan edellytysten arviointi tulee arvioitavaksi säännöllisemmin, jolloin myös mahdollinen karkottamispäätöksen täytäntöönpano tulee useammin tarkasteltavaksi. Maahanmuuttovirasto nostaakin esiin, että käytännössä näiden henkilöiden karkottaminen ei välttämättä ole mahdollista johtuen kyseisten henkilöiden kotimaiden turvallisuustilanteen pitkäkestoisuudesta. Kun henkilöt eivät voisi ehdotuksen mukaisesti saada jatkuvaa oleskelulupaa 89 §:n perusteella, ei heillä olisi tällöin myöskään mahdollisuutta saada työnteko-oikeutta, mikä tarkoittaisi heidän kohdallaan mahdollisesti Suomen sosiaaliturvajärjestelmään tukeutumista.

Tilapäistä suojelua saavien osalta muutoksella ei olisi vaikutusta työnteko-oikeuteen, sillä heillä olisi työnteko-oikeus joka tapauksessa ulkomaalaislain 81 a §:n nojalla. Kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011, vastaanottolaki) 14 §:n

mukaan tilapäistä suojelua saavalle, jolle on myönnetty jatkuva oleskelulupa tai jolla on kotikunta Suomessa, voidaan myöntää vastaanottopalveluita kohtuullinen aika. Jos tilapäistä suojelua saava ei voi saada tilapäisen suojelun perusteella jatkuvaa oleskelulupaa eikä hän hae oleskelulupaa muulla perusteella eikä kuntapaikkaa, vastaanottopalveluiden osalta tämä tarkoittaa sitä, että nykyisen lainsäädännön mukaisesti tilapäistä suojelua saavat voivat halutessaan olla koko tilapäisen suojelun keston ajan vastaanottopalveluiden asiakkaana. Maahanmuuttoviraston käsityksen mukaan tähän tilanteeseen ollaan kuitenkin puuttumassa vastaanottolain kokonaisuudistuksen myötä.

Maahanmuuttovirasto haluaa myös nostaa esiin, että se, ettei tilapäisen suojelun perusteella voi jatkossa saada jatkuvaa oleskelulupaa eikä näin ollen pysyvää oleskelulupaa tai kansalaisuutta, tulee mahdollisesti aiheuttamaan tilapäistä suojelua saavien keskuudessa tyytymättömyyttä. Tämä on tärkeää huomioida myös asiaa koskevassa viestinnässä erityisesti siten, että tieto uudistuksista tavoittaa kyseisen henkilöryhmän tehokkaasti ja riittävän ajoissa. Lisäksi tämä muutos saattaa vaikuttaa siihen, että kansainvälistä suojelua tai mahdollisesti myös muita oleskelulupia koskevat hakemukset lisääntyisivät henkilöiden yrittäessä hakea jatkuvaa oleskelulupaa jollakin muulla perusteella.

Ylijohtaja Ilkka Haahtela

Erityisasiantuntija Katariina Paasikivi

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 04.02.2025 klo 20:25. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu Eduskunnan hallintovaliokunta